

ارزشیابی شایستگی‌محور

دروس شایستگی‌های غیرفنی

- الزامات محیط کار
- کارگاه نوآوری و کارآفرینی
- مدیریت تولید
- کاربرد فناوری‌های نوین
- اخلاق حرفه‌ای

دبیرخانه کشوری شایستگی‌های غیرفنی

مستقر در استان خراسان رضوی

با توجه به اهمیت دروس شایستگی‌های غیرفنی به عنوان شایستگی‌های محوری دنیای کار و اهمیت فراگیری آن‌ها در اشتغال پذیری پایدار و موفقیت‌های شغلی و در راستای تاکید اجرای شیوه‌نامه ارزشیابی مبتنی بر شایستگی، دبیرخانه کشوری شایستگی‌های غیرفنی، نکاتی را در جهت تاکید بر روش‌ها و ابزارهای سنجش عملکرد خصوصا در شرایط فعلی و غیرحضور متذکر می‌شود:

۲- تعریف شایستگی:

توانایی انجام کار برابر استاندارد است که از درهم‌تیدگی دانش، مهارت و نگرش همراه با تجربه حاصل می‌شود.

۳- سنجش مبتنی بر (عملکرد) شایستگی:

نظام ارزشیابی است که در آن تجربه‌های یادگیری هنرجویان با استفاده از شواهد معتبر و روا و روش‌های متفاوت سنجش متناسب با موقعیت‌های یاددهی و یادگیری (آموزش) براساس استانداردهای دنیای کار (شایستگی) مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد و نتیجه آن به صورت معیارهای عملکردی (نمره‌گذاری) کیفی با عبارت «شایستگی دارد» و یا «هنوز به شایستگی نرسیده است» مشخص می‌شود.

۴- شیوه ارزشیابی:

به صورت فرایندی و پایانی بر اساس استاندارد عملکرد هر پودمان می‌باشد.

۵- انواع روش‌های سنجش و ارزشیابی بر**اساس شایستگی:****۱-۵ - مشاهده عملکرد:**

تمرکز هنرآموز بر فرایند انجام کار است. نمونه‌های این مورد عبارت‌اند از: تعمیر، عیب‌یابی، نصب، راه‌اندازی، بهره‌برداری و ابزارهای سنجش کمکی هنرآموز: چک‌لیست‌ها، سؤال شفاهی، خودارزیابی هنرجویان و استانداردهای مرجع.

۲-۵ - آزمون مهارت:

تمرکز هنرآموز بر نمونه کار، نمونه مهارت و پروژه است. نمونه‌های این مورد عبارت‌اند از: تولید محصول ساده و پیچیده، انجام پروژه به صورت گروهی، تعمیرات تخصصی، عیب‌یابی سیستم‌های گسترده به روش بلوکی با کمک نقشه و ابزارهای سنجش کمکی هنرآموز: استانداردهای مرجع، چک لیست‌ها، سوال شفاهی، نقشه اجرایی و ارزیابی همتایان (ژورژمان).

۳-۵ - شبیه سازها:

تمرکز هنرآموز بر مشاهده محصول و مشاهده فرایند است. نمونه‌های این مورد عبارت‌اند از: کار عملی در فضای رایانه شامل تولید محصول و طراحی فضاهای عملیاتی، ارزیابی کیفیت و کنترل پروژه و ابزارهای سنجش کمکی هنرآموز: خودارزیابی هنرجو و ارزیابی همتایان.

۴-۵ - آزمون کتبی عملکردی:

تمرکز هنرآموز بر حل مسئله در شرایط غیرقطعی براساس مبانی نظری و تجربه و شهود است. نمونه‌های این مورد عبارت‌اند از: تحلیل نتایج موقعیتی، حل مسئله پیچیده، گزارش فنی، طراحی، نقشه کشی، تهیه مقاله (جستارنویسی)، برنامه‌نویسی رایانه‌ای و ابزارهای

۶- اقدامات لازم از سوی هنرستان‌ها و سرگروه‌های محترم آموزشی:

۱-۶ اقدامات هنرستان‌ها:

شایسته است که مدیران محترم هنرستان‌ها و هنرآموزان مربوطه توجه لازم را به اجرای صحیح ارزشیابی مبتنی بر شایستگی نموده و مستندات این ارزشیابی‌ها در اختیار هنرستان قرار گیرد.

۲-۶ اقدامات سرگروه‌های آموزشی:

همچنین شایسته است که سرگروه‌های محترم دروس فنی و تخصصی و همچنین دروس شایستگی‌های غیرفنی نیز نظارت لازم را بر اجرای صحیح ارزشیابی این دروس داشته باشند.

۳-۶ اقدامات هنرآموزان:

هنرآموزان محترم می‌توانند از کتاب‌های راهنمای هنرآموز و برنامه درسی (استاندارد آموزش) دروس شایستگی‌های غیرفنی که در وب سایت دبیرخانه بارگزاری شده است و نیز کتاب همراه هنرجو در فرایند آموزش و ارزشیابی استفاده نمایند.

۴-۶ عدم تاکید بر آزمون رسمی در هر نیمسال:

لازم به ذکر است که در دروس شایستگی‌های غیر فنی به دلیل پودمانی بودن هرگز تاکید بر آزمون دی‌ماه و خردادماه و به صورت کتبی نباشد و شیوه سنجش و ارزشیابی عملکردی با صلاحدید هنرآموز صورت گیرد که در بندهای فوق کاملا مشخص گردید.

۷- شیوه‌های اجرای آزمون‌های کتبی عملکردی

به صورت غیر حضوری:

در صورت بهره‌گیری از روش آزمون‌های کتبی عملکردی به عنوان یکی از روش‌های سنجش هنرجو در شرایط فعلی و به صورت غیرحضوری که مستلزم دقت نظر بیشتری از

کمکی هنرآموز: استانداردهای مرجع، نقشه‌های چندمرحله‌ای و سوال شفاهی.

۵-۵ پوشه عملکرد (کارپوشه):

مجموعه برجسته‌ای از کارها و فعالیت‌ها یا تکالیف عملکردی است که در طول زمان معین توسط هنرجو و با هدایت هنرآموز به منظور سنجش عملکرد (شایستگی) جمع‌آوری و ارائه می‌شود که در کنار دیگر شواهد سنجش عملکرد، به دلیل باز بودن دامنه زمان و اختیار هنرجویان در ارائه شواهد، مورد استفاده قرار می‌گیرد. می‌توان از آزمون‌های نمونه مهارت در محیط حقیقی یا آزمون‌های کتبی عملکردی در کنار کارپوشه برای ارزیابی موثق سود جست. کارپوشه‌ها بر اساس توافق به صورت فیزیکی (پوشه کاغذی و یا مکانی برای قرار دادن نمونه کارها) یا رایانه‌ای و مجازی طراحی و اجرا گردد. از این روش به خوبی می‌توان در ارزشیابی دروس شایستگی‌های غیرفنی و خصوصا در شرایط غیرحضوری بهره جست و تمام تکالیف و فعالیت‌های هنرجویان را در گروه‌های درسی و در معرض نقد و بررسی دیگر هنرجویان به جهت اصلاح یادگیری مورد بررسی قرار داد.

• محتوای کارپوشه:

نمونه کارها؛ گزارش کار هفتگی یا ماهانه که تحلیل پذیر باشد؛ تصویرهای فرایندی و مرحله‌ای از کارها؛ نمودارهای استاندارد شده موقعیتی، نقشه‌های تولید شده در فرایند انجام کارها؛ نتایج خودسنجی؛ نتایج ارزشیابی‌های اصلاح یادگیری در مسیر توسط هنرآموز؛ شرح موانع پروژه‌ها و راه‌حل‌های داده شده در مسیر اجرا.

- با توجه به شرایط کرونا شرکت شما ۲ ماه است که تعطیل شده است.

- چه اقداماتی را برای احقاق حقوق خود باید انجام دهید؟ در هر مرحله به چه قوانین و مقرراتی باید استناد کنید؟

۲-۸- مثالی از یک سوال عملکردی از درس کارگاه نوآوری و کارآفرینی:

- چند هنرجوی رشته گرافیک کسب و کار اینترنتی در زمینه "تزیینات کلید و پرز برق" از طریق طراحی و تولید استیکرهای خلاقانه برای کودکان راه اندازی کرده‌اند. اگرچه عرضه نمونه‌های اولیه محصول در بازار با موفقیت روبرو بوده‌است اما آنان برای بازاریابی موفق محصول خود باید به چه عواملی توجه کنند؟
- با توجه به نوع محصول و بر اساس مدل آمیخته بازاریابی (4p) به سوال پاسخ دهید.

۳-۸- مثالی از یک سوال عملکردی از درس مدیریت تولید:

- به عنوان مسئول استخدام در یک شرکت (هنرجو یک کسب و کار را انتخاب کند) برای استخدام یک کارشناس و یک کارگر ماهر (۲ نفر)
- چه پرسش‌هایی را در مصاحبه استخدامی مطرح کرده و به چه موارد دیگری توجه می‌کنید؟ دستکم ۵ پرسش و ۳ مورد برای هر نفر.

۴-۸- مثالی از یک سوال عملکردی از درس کاربرد فناوری‌های نوین:

- فرض کنید خط تولید یک کارخانه ریخته‌گری که تا به امروز توسط کارگران ماهر هدایت می‌شده اکنون با تصمیم هیات مدیره با دستگاه‌ها و ماشین‌آلات مکانیزه جایگزین می‌شود و با موجی از بیکاری کارگران مواجه می‌شویم.

سوی هنرآموزان محترم می‌باشد، پیشنهاد می‌شود که از روش‌های متنوعی که می‌توان پاسخ‌های هنرجو را راستی‌آزمایی کرد و از این طریق بر اعتبار و صحت نتایج آزمون افزود، استفاده کرد. توجه داشته باشید که هنرجویان تمام منابع درسی و کتاب و اینترنت و ... را برای پیدا کردن جواب در اختیار دارند پس سوالات تا حد امکان باید تحلیلی و خلاقانه باشد تا جنبه کپی‌برداری و رونویسی از مطالب وجود نداشته باشد. موارد زیر برای حصول بهترین نتیجه می‌تواند مورد توجه قرار گیرد:

۱-۷- سوالات تا حد امکان در راستای رشته تخصصی هنرجو و یا یک حرفه خاص باشد.

۲-۷- جواب‌های هنرجویان را می‌توان به صورت صوتی یا ویدئویی تحویل گرفت تا علاوه بر سنجش میزان تسلط آن‌ها به موضوع، قدرت بیان آن‌ها نیز مورد توجه قرار داد.

۳-۷- جواب‌های هنرجویان را پس از خاتمه آزمون به چالش کشیده و از طریق سوالات شفاهی به نوعی اعتبار جواب‌هایشان را محک بزنید و نتیجه را در مستندات کاری خود ثبت کنید.

۸- مثال‌هایی از آزمون‌های کتبی عملکردی:

۱-۸- مثالی از یک سوال عملکردی از درس الزامات محیط کار:

- فرض کنید به مدت ۴ سال در دفتر یک آژانس مسافرتی به عنوان کارمند حسابداری مشغول به کار بوده‌اید.
- حقوق شما مطابق قانون کار بوده ولی در حال حاضر ۵ ماه تاخیر دارد.
- حدود یک ماه مرخصی استحقاقی طلبکار هستید.
- در ۲ سال آخر به شما عیدی پرداخت نشده.

پانزده مهارت برتر مورد نیاز در سال ۲۰۲۵

بنا بر آخرین گزارش مجمع جهانی اقتصاد، مهارت‌های نرم مورد نیاز تا سال ۲۰۲۵ به قرار زیر است:

- ۱- نوآوری و تفکر تحلیلی (Analytical thinking and innovation)
- ۲- یادگیری فعال و راهبرد های یادگیری (Active learning and learning strategies)
- ۳- حل مسائل پیچیده (Complex problem-solving)
- ۴- تحلیل و تفکر انتقادی (Analysis and critical thinking)
- ۵- خلاقیت و اصالت و ابتکار (Creativity, originality and initiative)
- ۶- راهبری و مدیریت و تاثیر اجتماعی (Leadership and social influence)
- ۷- استفاده از فناوری و پایش و کنترل (Technology use and monitoring and control)
- ۸- طراحی و برنامه‌نویسی فناوری (Technology design and programming)
- ۹- تاب‌آوری، تحمل تنش و انعطاف‌پذیری (Resilience, stress tolerance and flexibility)
- ۱۰- استدلال، حل مساله و ایده‌پردازی (Reasoning, problem solving and ideation)
- ۱۱- هوش هیجانی (Emotional intelligence)
- ۱۲- عیب‌یابی و تجربه استفاده‌کننده (Troubleshooting and user experience)
- ۱۳- جهت‌گیری خدماتی (Service orientation)
- ۱۴- تحلیل سیستم و ارزیابی (System analysis and evaluation)
- ۱۵- مذاکره و متقاعدسازی (Persuasion and negotiation)

- آیا با آمدن و جایگزینی فناوری میزان اشتغال کاهش می‌یابد؟

- راه‌های مقابله با این کاهش اشتغال چیست؟

- تاثیرات دراز مدت فناوری بر میزان اشتغال چگونه است؟ تحلیل خود را بیان نمایید.

۵-۸- مثالی از یک سوال عملکردی از درس اخلاق حرفه‌ای:

- حدود دو سال از خرید یک یخچال فریزر از یک فروشگاه معتبر و با گارانتی ۲ ساله می‌گذرد.

- خریدار به دلیل وجود ایرادی در کالا، تماس‌های مکرری را با نمایندگی کالا برقرار می‌کند.

- پس از گذشت هفته‌ها رفع عیب کالا با تعویض یک قطعه صورت می‌گیرد.

- اما پس از مدت کوتاهی دوباره همان عیب ظاهر می‌شود و خریدار دوباره همان سیکل را تکرار می‌کند.

- الان نزدیک دو سال است و خریدار همچنان از خرید کالای خود ناراضی است.

- به نظر شما کدام مورد یا موارد اخلاق حرفه‌ای توسط تولیدکننده رعایت نشده است؟

۹- دریافت اطلاعات تکمیلی:

برای آشنایی در مورد سوالات عملکردی و همچنین کسب اطلاعات بیشتر از شیوه‌نامه ارزشیابی مبتنی بر شایستگی و نیز روش‌ها و ابزارهای سنجش عملکرد، می‌توانید به ویژه‌نامه رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کار دانش/پاییز ۹۶ که در وب سایت دبیرخانه کشوری شایستگی‌های غیر فنی قابل دسترسی است، مراجعه فرمایید.

<http://shayestegifani.src.medu.ir>